

1 Suchohrdly – Červený dvůr

V budově statku zvaného Červený dvůr byl dne 11. července 1809 dislokován generální štáb francouzské armády, kterému velel proslulý maršál Berthier. V noci z 11. na 12. července 1809 zde tento maršál z pověření císaře Napoleona I. podepsal s náčelníkem štábu císařsko-královské rakouské armády baronem Wimpffenem příměří, kterým bylo ukončeno válečné střetnutí vedené od Ladshutu v Bavorsku po Znojmo. Francouzská armáda obsadila až do konce roku 1809 tehdejší historický znojemský a brněnský kraj.

Předměty nalezené v místech bojů u Suchohrdly, umístěné v depoziřáři Muzea Znojmo

2 Suchohrdly – místo dislokace francouzské polní ambulance a hromadného hrobu

V obci Suchohrdly v místě dobu č. 2 byla ve dnech 10. a 11. července 1809 dislokována polní ambulance XI. sboru francouzské armády. Tato ambulance prováděla přímo v terénu i složité amputace a ošetření raněných. Využívání polních lazaretů a ambulancí bylo v tehdejší době unikátem a nemělo po stránce organizace a odborného vzdělání personálu v jiných armádách obdoby. Na protilehlé straně silnice byl zjištěn výskyt hromadného hrobu.

Nástroje používané v období, kdy probíhala bitva u Znojma, umístěné v depoziřáři Muzea Znojmo

3 Napoleonův dub

Z tohoto místa řídil dne 11. července 1809 císař Francouzů Napoleon I. bitvu o město Znojmo a obchvatný manévr proti císařsko-královské rakouské armádě, která ustupovala na Olbramkostel a Moravské Budějovice. V bezprostřední blízkosti tohoto místa byla rozmlstěna proslulá císařská garda, která císaře doprovázela od Vídně ke Znojmu. V odpoledních hodinách téhož dne zde císař Napoleon I. přijal návrh příměří, kterým byla ukončena francouzsko-bavorsko-rakouská válka, jež otrásla v létě 1809 celou střední Evropou. Torzo kmene původního dubu je deponováno ve znojemském muzeu, v roce 1931 zde byl vysazen nový dub péčí města Znojma.

Původní dub, od kterého Napoleon řídil bitvu a torzo původního 'Napoleonova dubu', umístěné v depoziřáři Muzea Znojmo

4 Křížovatka nad Dobšicemi

Z tohoto místa zahájily v odpoledních hodinách dne 10. července 1809 dvě bavorské divize, součast XI. sboru francouzské armády vedeného maršálem Marmontem, útok na obec Dobšice. Tímto prvním útokem byla zahájena bitva u Znojma, která byla ukončena příměřím datovaným dne 12. července 1809. Z těchto míst vedlo na obec Dobšice palbu dvacet děl. Obec byla zničena rozsáhlými požáry a opakovanými útoky vojsk obou stran. Dobšice byly hájeny brigádou císařsko-královských rakouských granátníků. Střed obce hájil v obklíčení prapor granátníků vedený majorem Hromadou. Dobšice byly dobyty a definitivně obsazeny francouzským 81. řadovým pěším plukem až ve večerních hodinách dne 10. července 1809.

Pohled na louku ve směru od Dobšice

5 Bitva u Dobšic – první den bitvy u Znojma

Dne 10. července 1809 v odpoledních hodinách zaútočil na obec Dobšice XI. sbor francouzské armády vedený maršálem Marmontem, osobním přítelem a spolupůlkem císaře Napoleona I. Obec byla prvním cílem francouzské armády, konečnou fází mělo být obklíčení a likvidace císařsko-královské rakouské armády ve Znojmě a okolí. Název "francouzská armáda" je u sboru maršála Marmonta zavádějící, na Dobšice tehdy útočil sbor složený ze spektra národů Evropy – byli zde nejen Francouzi, ale vojáci z Bavorska, Hessenska, Bádenska, Chorvatska a Slovinska, několik desítek Portugalců a Italů. Jezdecký sbor tvořili Alsasáné a Lotrinčané. Počet na obec útočícího sboru kolísal mezi 10000 až 15000 muži. Dobšice byly jako zničená obec obsazeny Francouzi večer 10. července, 11. července však boje o obec opět pokračovaly v polích směrem na Léry.

Uniformy různých jednotek bavorské jízdy; Uniformy různých jednotek bavorské pěchoty; Bavorské dělostřelcovy

6 Dobšice – údolí potoka Leska

Potok Leska se dne 11. července 1809 díky vydatnému dešti dle záznamu pamětníků bitvy u Znojma změnil v dravou řeku. Od obce Dobšice, v odpoledních hodinách, postupovaly údolím Lesky proti proudu potoka kolony bavorské

a francouzské pěchoty. Proti nim byly podnikány protiútoky císařsko-královské rakouské pěchoty od Znojma. V úzkém prostoru bylo vměstnáno až 20000 mužů a docházelo k velkým ztrátám. Kustod znojemského muzea Anton Wrbka na přelomu 19. a 20. století při průzkumu lokality odhalil v údolí potoka Leska v prostoru mezi Dobšicemi a bývalými cihelnami pod znojemským hřbitovem tři velké hromadné hroby. Některé nálezy z hrobů jsou majetkem znojemského muzea.

7 Brod přes Dyji u Lahoferovy ulice

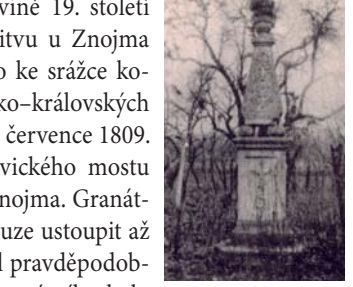
V prostoru dnešní lávky na konci Lahoferovy ulice vystřeloval brod přes řeku Dyji, který byl využíván pro hospodářské účely celé staletí. Dne 10. července 1809 přes něj přebrodlilo do obce Dobšice více jak pět set jezdců hulánského pluku knížet Schwarzenberga, který ustupoval před francouzskou armádou císaře Napoleona ve směru od Laa a.d.T. a Hevlína. Poté byl brod upravován a bráněn granátníky a polními myslivci císařsko-královské rakouské armády. Ve dnech 10. a 11. července se brodu zmocnila francouzská pěchota ze sboru maršála Massény, a to na přímý rozkaz císaře Napoleona, který byl sledován z výšiny nad obcí Dobšice. Obsazením brodu a Dobšic si francouzská armáda zajistila prostor, odkud poté zahájila postup ke Znojmu.

Pěší granátník císařské gardy; Uniformy různých jednotek pěchoty; Řadový pěšák a myslivce lehké pěchoty

8 Bohumilice – bývalý mlýn

V blízkosti bývalého mlýna byl v I. polovině 19. století postaven jediný památník připomínající bitvu u Znojma v červenci 1809. Stával na místě, kde došlo ke srážce kolony francouzské pěchoty s brigádou císařsko-královských granátníků v odpoledních hodinách dne 10. července 1809. Cílem Francouzů bylo zmocnit se oblekovicického mostu a zamezit tak rakouské armádě ústup do Znojma. Granátníci jim v tomto zabránili a donutili Francouze ustoupit až daleko za Bohumilice. Památník se nacházel pravděpodobně v blízkosti hromadného hrobu. Torzo památníku bylo nalezeno v roce 2002.

Památník věnovaný bitvě u Znojma

9 Oblekovice – návrší nad obcí – stanoviště maršála Massény v bitvě u Znojma

Z tohoto místa zahájil v 8,00 hodin dne 11. července 1809 útok na most přes Dyji s cílem dobýt město Znojmo IV. sbor francouzské armády vedený maršálem André Massénou. Útok sledoval z tehdy nezalesněného návrší nad obcí Dobšice poblíž obce Suchohrdly císař Napoleon I. Proti mostům hájěným jednou brigádou granátníků císařsko-královské rakouské armády útočil maršál Masséna třemi divizemi pěchoty, dvěma brigádami lehkého jezdeckva, divizí kyrysníků a 50 děl, s celkovým počtem 25000 mužů.

10 Oblekovice – most přes řeku Dyji a Bažantí ostrov

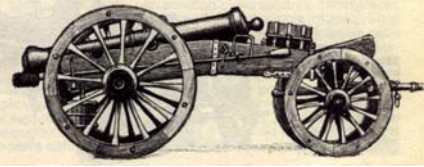
Dlouhý kamenný most přes řeku Dyji vedoucí rovněž přes Bažantí ostrov obtěkaný jedním ramenem řeky se stal místem bojů mezi císařsko-královskou rakouskou armádou a francouzskou armádou dne 11. července 1809 o přístup k městu Znojmu. Tohoto dne byl most dvakrát dobyt a dvakrát ztracen IV. sborem francouzské armády vedeným maršálem Massénou. Most hájilo přibližně 2000 granátníků proti opakovaným útokům 25000 Francouzů. Teprve po třetím útku kolem 9.00 hodin se mostu definitivně zmocnili Francouzi. V době bojů vydatně pršelo, nebylo možno používat střelné zbraně, docházelo k opakovaným bodákovým útokům.

Boj o Oblekovicický most při bitvě u Znojma

11 Sedlešovice – Kalvárie – palebné postavení francouzského dělostřelctva

V těchto místech byla umístěna baterie francouzského dělostřelctva (6 děl), která ostřelovala přes řeku a obec Sedlešovice vídeňskou silnici v prostoru od oblekovicického mostu po křížovatku do Dobšic. Důsledkem palby z děl bylo dobytí mostu Francouzy. Baterie byla poté přemístěna na svah Kraví hory, odkud střílela do prostoru kostela sv. Alžběty těsně pod město Znojmo. Znemožnila tak rakouské armádě formování útočných kolon a útok proti Francouzům do Starého Šaldorfa.

12 liberní polní kanón soustavy Gribeauval

12 Loucký klášter – bývalá továrna na tabák

Po obsazení oblekovicického mostu dobýval dne 11. července 1809 kolem 9.00 hodin francouzský 18. řadový pluk pěchoty bývalý klášter v Louce, tehdy továrnu

na zpracování tabáku. Drancování prostor bývalého kláštera, kostela a vyplenění vinných sklepů zůstalo nadlouho zapísáno v paměti obyvatel. Francouzští vojáci odmítali nastoupit do útočné kolony, a to až do osobního zákroku divizního generála Legranda.

Téhož dne ve večerních hodinách navštívil Louku císař Napoleon I. Prohlédl si celý areál, do kterého byli svázeni ranění vojáci obou válečných stran. Císař poté odjel do Hodonic, kde přenocoval.

Husar 4. pluku Essen-Homburg; Uherští granátník 34. pluku avidových a německý pěšák 20. pluku Kautnitz; Rakouský dělostřelec

13 Znojmo – Starý Šaldorf – křížovatka na Dobšice

V těchto místech, poblíž kostela sv. Barbory, došlo k poslední srážce francouzské a císařsko-královské rakouské armády ve válečném konfliktu roku 1809. Za prudkého deště, v odpoledních hodinách dne 11. července 1809, zde byli granátníckým praporem vedeným plukovníkem Leiningem zajati dva francouzští generálové, kteří byli vzápětí při útku kyrysnické divize osvobozeni. V té době již bylo uzavřeno příměří, vojáci obou stran je však nerespektovali. Byli zranění parlamentáři obou stran, kteří s bílými sátky příměří vyhašovali. Padlí byli pohřbeni do několika hromadných hrobů poblíž kostela sv.Barbory na tzv. děkanském poli.

Právo obce Suchohrdly při výročí bitvy – 30. léta

14 Salisovo náměstí – náměstí Republiky

V těchto místech, v odpoledních hodinách dne 11. července 1809, v nejtěžší fázi bitvy u Znojma, zde byl soustředěn prapor vídeňských dobrovolníků, část praporu znojemské zeměbrany a sboru znojemských ostrostřelců, kterým velel major hrabě Salis-Zizers. Pod velením tohoto důstojníka byl proveden útok proti Francouzům, kteří postupovali po Vídeňské ulici proti městu Znojmu. Francouzský útok byl zastaven a kolona vytlačena až do Starého Šaldorfa. Major Salis byl za tento čin jmenován rytířem Řádu Marie Terezie, v roce 1832 se stal podmaršálkem a dnešní náměstí Republiky se nazývalo Salisovým až do počátku 20. století.

15 Daunův palác – Dolní náměstí

Palác na Dolním náměstí, který nechal postavit maršál Daun, pán na Bitově, vítěz nad Friedrichem Velkým v bitvě u Kolína roku 1757, se stal dnem 12. července 1809 sídlem francouzského velitele města Znojma, kterým byl císařem Napoleonem I. jmenován maršál André Masséna. Tento maršál tvrdou rukou vybíral kontribuce, kterými bylo zatíženo město Znojmo i znojemský kraj. Francouzská správa města, kraje a pobyt francouzských divizí v Jevišovicích a Těšetících trval až do zimy roku 1809.

Rakouský pěšák lehkého praporu č. 11

16 Přímětice – budova statku – bývalé letní sídlo šlechtického rodu Ugartů

V bývalém letním sídle šlechtického rodu Ugartů v Příměticích byl ve dnech 10. a 11.července 1809 umístěn hlavní štáb císařsko-královské rakouské armády, kterému velel baron Wimpffen. Pobýval zde i nejvyšší velitel, generalissimus arcivévoda Karel. Hlavní síly armády zatím před Francouzi ustupovaly po vídeňské silnici přes Znojmo na Moravské Budějovice. Z budovy hlavního štábu byl vyslán parlamentář, který jménem arcivévodý Karla nabídl císaři Napoleonovi příměří a ukončení bojů. Návrh byl přijat a dnem 12. července 1809 byl ukončen konflikt, který ničil střední Evropu od bavorského Ladshutu po Znojmo. Ještě dne 11. července byl císařsko-královský hlavní štáb přemístěn do budovy bývalého proboštství v Olbramkostele.

Rakouský myslivce

17 Kuchařovice – kříž u spojnice do Znojma

V těchto místech byla dne 11. července 1809 umístěna baterie (šest kusů) patnáctiliberních děl (hmotnost železné koule přibližně 7,5 kg) císařsko-královské rakouské armády, u které sloužili vojáci českého původu. Baterie zde svedla při obraně přístupu ke Znojmu krvavý boj s francouzskou a bavorskou pěchotou XI. sboru maršála Marmonta.

Jízdní granátník francouzské císařské armády; Kyrysník 1. pluku; Kyrysník 1. pluku

18 Únanov – hromadný hrob

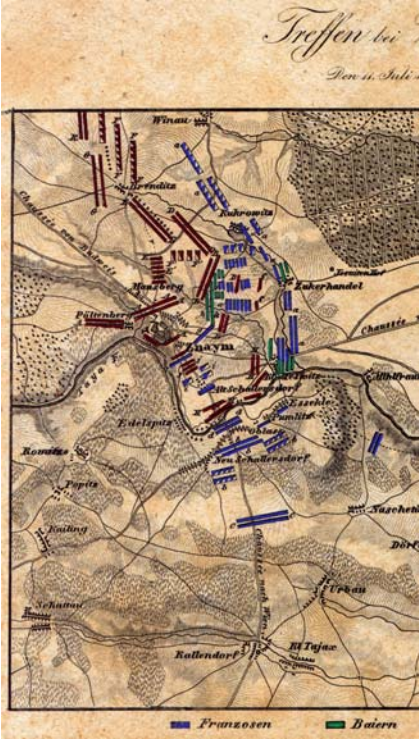
V jediném dosud označeném hromadném hrobě na znojemském bojišti z července 1809 jsou pohřbeni francouzští jezdcí z divize generála Monbrunna a jezdcí císařsko-královského rakouského jezdeckého sboru, kterému velel kníže Schwarzenberg a kníže Lichtenstein. K jezdeckým srážkám docházelo postupně od lesa Purkrábkna nad obcí Suchohrdly až po obec Únanov, kde došlo ke klasické jezdecké bitvě několika tisíců kyrysníků, jízdních myslivců, dragounů, husarů a halunů. Další dva hromadné hroby, dříve rovněž označené vstycenými kameny, prokazatelně existují v prostoru Losolovy.

19 Armáda císaře Napoleona v Jevišovicích

Dne 14. července 1809, po bitvě u Znojma, přitáhla do Jevišovic divize francouzské armády pod velením divizního generála Molitora v počtu nejméně 5000 vojáků. Štáb divize byl umístěn v Letním zámku, kde byli ubytováni s velitelem divize dva brigádní generálové a řada důstojníků. Vojáci si vybudovali stanový tábor a na posady zkonziskovali prkna a vhodný materiál z celé obce, včetně oken ze Starého zámku. Tábor byl vytyčen vojenskými inženýry a táhl se od Letního zámku až po špičky boskovštejnského lesa v několika řadách ve vyrovnaných ulicích. Plátna stanů byla obložena nevymláčenými snopy ze žita a pšenice. Před stany důstojníků byly vztyčeny jedlové kmeny a větve ozdobeny modro-bílo-červenými stuhami ve francouzských barvách. Nejvyšší strom byl umístěn uprostřed tábora a byla na něm upevněna francouzská vlajka a císařský orel. Vojáci ve velkém množství rekvirovali potraviny, za které však platili úhradu. Například cenu za snídani pro důstojníka stanovili podnikaví jevišovičtí obyvatelé na 9 zlatých. V obci Střelice byl umístěn lazaret pro zraněné, zemřeli byli pochováni do společného hrobu za obcí. Nad společným hrobem byla později vystavěna kaple. Francouzští vojáci odešli z Jevišovic a celého tehdejšího historického znojemského kraje na podzim roku 1809.

Dragoun 1. pluku arcivévodý Jana; Rakouská řadová pěchota; Kyrysník 5. pluku Nassau

Mapa bojiště 11. července 1809

Bavorská pěchota

legenda k mapě

	jeskyně		parkoviště, motel
	pramen, studna, vodojem		hotel, jiné ubytování
	ponor, vývěr		myslivna, restaurace
	směr toku		muzeum
	pomník, kříž nebo boží muka		koupaliště
	kaple, kostel		železnice se stanicí
	tržička		železnice se zastávkou
	hrad, zřícenina hradu		lanovka
	zámek, klášter		dálnice
	všeobecné pozoruhodné místo		silnice 1. třídy
	věž, rozhlas, nebo televizní vysílač		silnice 2. třídy
	rozhled		silnice 3. třídy
	čerpací stanice PHM		cesta

1. vydání 2004. Vydavatel: Grafické zpracování a tisk: agentura KAA Brno. Mapové podklady: Geodezie Brno, a.s.

Po památkách Napoleona působení na Znojemsku